

KARÁDI ZSOLT

MINYA KÁROLY KÖSZÖNTÉSE 60. SZÜLETÉSNAPIJÁN

Minya Károly 1963. június 10-én született Kisvárdán. A nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola magyar–oroszlakán diplomázott 1986-ban. 1990-ben a Kossuth Lajos Tudományegyetemen magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári képesítést szerzett. A nyelvtudománnyal már hallgató korában eljegyezte magát. 2001-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetemen doktorált, ugyanitt habilitált 2016-ban.

1986 óta dolgozik a felsőoktatásban: korábban a Bessenyei György Tanárképző Főiskola, később a Nyíregyházi Főiskola adjunktusa, docense, főiskolai tanára volt, majd pedig – máig – a Nyíregyházi Egyetem Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetének igazgatója. Egyetemi oktatóként a pályakezdése óta eltelt 37 tanévben számtalan nyelvtudományi tantárgyat (Alkalmazott nyelvészet [Helyesírás, Helyesírás-történet, Nyelvművelés-történet, Beszédművelés]; Magyar leíró hangtan; Szókincstan; Szófajtani elemzések; Alaktani elemzések; Szó szerkezet; Kötelezően választható speciális kollégium [A mai magyar nyelvújítás]; Nyelvtörténet I. A magyar szókészlet története; Nyelvészeti filológia, Kommunikáció szóban és írásban, Helyesírás, Fonetika, Sajtónyelv; később Norma és közlésmód, A nyelvi szintek grammatikája; A nyelvtudomány alapjai, Leíró magyar nyelvtan I. Szófajtan, alaktan; Leíró magyar nyelvtan II. Szó szerkezet; Leíró magyar nyelvtan III. Mondattan; Alkalmazott nyelvtudomány, Grammatikai elemzések, A retorika alapjai) tanított.

Oktatói tevékenysége mellett számottevő a tudományos munkássága. A Magyar Tudományos Művek Tárában (MTMT) található adatok szerint 9 könyv szerzője, 11 kötet szerkesztője. Tudományos közleményeinek száma 177, a műveire történő független hivatkozások száma 440, Hirsch-indexe 8.

Tudományos érdeklődésének középpontjában a neologizmusok állnak. A Tinta Könyvkiadónál megjelent *Mai magyar nyelvújítás. Szókészletünk módosulása a neologizmusok tükrében a rendszerváltozástól az ezredfordulóig* című művéről (Minya 2003) szóló recenziójában Szathmári István kiemelte a bátorságát: „Bátorságot feltételez mindjárt egy éppen csak mögöttünk lévő évtized (és milyen évtized, nyelvi tekintetben is!) szókincsének alakulását, elsősorban az újonnan keletkező szavakat, kifejezéseket számba venni, rendszerezni és nem utolsósorban mérlegre tenni. Bátorságot jelent továbbá az, hogy a jelzett művelet, különösen a szerző által szigorúan követett filológus mód-

Minya Károly

szer esetén, számos diszciplína (a lexikográfia és frazeológia, a leíró nyelvtan, a nyelvtörténet, a stilisztika, a pragmatika stb.) felhasználását követeli meg. És még nagyobb bátorságról tanuskodik az, hogy a szerző nem riadt vissza a józan nyelvművelés szempontjainak az érvényesítésétől sem. Méghozzá akkor, amikor napjainkban a nyelvújítás létjogosultsága is megkérdőjeleztetik, illetve amikor az úgynevezett deskriptív nyelvszemléletet vallók (szemben a preskriptív szemléletet követőkkel) egyenesen károsnak minősítik a nyelvművelést, egyáltalán a beavatkozást a nyelv életébe, beleértve a szókészlet alakulását is” (Szathmári 2003).

Minya Károly felesége és fiai társaságában

Ez a bátorság, illetve elszántság azóta is jellemzi a pályáját. A *Rendszerváltás – normaváltás. A magyar nyelvművelés története, elvei és vitái 1989-től napjainkig* című könyve (Minya 2005) bizonyította, hogy nemcsak gyakorlati nyelvművelő, hanem képes a kérdéskör elméleti megközelítésére is. Ezzel összefüggésben – a kötetről szólva – Kemény Gábor rámutatott: „1997 óta (sőt lényegében már a szabad szólás lehetőségének 1988/89-es megnyílásától kezdve) milyen heves szakmai és publicisztikai vita zajlik a nyelvművelés létjogosultságáról, hasznos vagy káros voltáról, a nyelvtudományban vagy azon kívül elfoglalt helyéről” (Kemény 2006). Minya Károly két meghatározó részre (A nyelvművelés elmélete és vitái; Nyelvművelő szervezetek és konferenciák) tagolt művében igyekszik tárgyilagosan szólni választott témájáról, érzékeltetve a nyelvtudomány és nyelvművelés ellentmondásos viszonyát.

Könyveinek sorát egyébként egy kedves ismeretterjesztő munka indította el: *Nyelvművelek, tehát vagyok? 100 anyanyelvi egyperces* (Minya 2002). Később megjelent, hiánypótló, a mai magyar nyelvet figyelő, elemző könyvei (*Új szavak I. Nyelvünk 1250 szava értelmezésekkel és példamondatokkal*, 2007; *Változó szókincsünk: A neologizmusok több szempontú vizsgálata*, 2011; *Új szavak II. Nyelvünk 800 új szava értelmezésekkel és példamondatokkal*, 2014; A Balázs Gézával kettesben írt *Kettesnyelvünk. 100 anyanyelvi írás*, 2014; *Új szavak III. nyelvünk 850 új szava*

értelmezésekkel és példamondatokkal, 2019;) gazdagodó tudományos pályájának olvasmányos bizonyítékai.

Társszerkesztője több, Balázs Gézával közösen készített kötetnek: *Nyelvi eszszék*, 2016; *Hobbinyelvek*, 2017; *Diáknyelv – diákszótár*, 2018; *Rímes nyelvi játékok* (társzerkesztő még: Seres Lili Hanna), 2019; *Népi ételreceptek* (társzerkesztő még Barta Éva), 2020. A Magyar Szemiotikai Társaság könyvsorozatában is több könyvet szerkesztett közösen Balázs Gézával: *Multikulturalitás. Kultúrákötés a tudományban, művészetekben, médiában, mindennapokban*, 2017; *Az idő szemiotikája*, 2018; *A titok szemiotikája*, 2019 (az utóbbi két kötetben Pölcz Ádám is társzerkesztő).

Minya Károly felesége és unokái társaságában

Legutóbbi műve, a *Színház és nyelv: 50 írás a kortárs magyar dráma nyelvhasználatáról* Minya Károlyt új oldaláról mutatja be: azt a nyelvészt láttatja, aki nemcsak fanatikusan szereti a színházat, hanem az ott elhangzó szövegeket igyekszik tágabb nyelvi-kulturális kontextusban szemlélni. Tuba Márta (2022) meglepődve állapítja meg: „Minya Károly a szókinckutatás, a nyelvhasználati és helyesírási tanácsadás elismert és népszerű, ugyanakkor számomra rejtőzködő szakembere, ugyanis ebből a kötetből ismerhettem meg »szakmai szívserelmét«, a mai magyar dráma nyelvét.” A könyv fejezeit az eredetileg a Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda honlapján 2014 és 2021 között megjelent írások alkotják. Olyan drámaírókat vizsgál, mint Egressy Zoltán, Székely Csaba, Pintér Béla, Háy János, Kornis Mihály, Tasnádi István, Ratkó József, Fazekas István, Parti Nagy Lajos. (Az analizált előadásokat túlnyomó

részt a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválján, illetve Nyíregyházán, a Móricz Zsigmond Színházban s a Vidor Fesztiválon látta, de gyakran eljutott budapesti teátrumokba is.) „Minya Károly Színház és nyelv könyvéből betekintést kaphatunk a mai magyar színházkultúrába” (Tuba 2022).

Minya Károly oktatói és tudományos munkája magasabb vezetői feladatokkal is kiegészült: 2019-től 2021-ig a Nyíregyházi Egyetem oktatási rektorhelyetteseként dolgozott. Szakmai-közéleti tevékenysége rendkívül szerteágazó: 1997–2008 között az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszéke mellett működő Stíluskutató Csoportnak, 2006-tól 2011-ig az MTA Nyelvi Bizottságának volt tagja. Számos testületben dolgozott és dolgozik: a Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport, valamint a Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda egyik alapítója (Balázs–Minya 2005), de tagja (2022-től alelnöke) a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának, a Magyar Szemiotikai Társaságnak, a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak, a Finn Baráti Egyesületnek, a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak és az NKA Ismeretterjesztés és Környezetkultúra Kollégiumának is. A Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete választmányi tagja, a TIT Jurányi Lajos Egyesület alelnöke. Kiterjedt munkálkodása során évente Sátoraljaújhelyen az Édes anyanyelvünk középiskolai verseny, valamint Győrben a Kazincziről elnevezett Szép magyar beszéd verseny Kárpát-medencei döntőjének a zsűrielnöke. Nyelvi ismeretterjesztő előadásai a Duna televízióban és a Kossuth rádióban (Tetten ért szavak, Édes anyanyelvünk) hallhatók, nyomtatásban a Magyar Nemzet Lugas című hétfégi mellékletében olvashatók. Ebből könyv alakban is megjelent egy válogatás *Kettesnyelvünk* címmel (Balázs–Minya 2014). 2022-től a Magyar Nyelvőr szerkesztője Balázs Gézával és Pölcz Ádámmal.

2003-ban Lőrincze-díjat kapott. Itthon és külföldön Erasmus-, illetve egyéb kapcsolat keretében csaknem száz előadást tartott különböző egyetemeken (Kajaani, Krakkó, Pozsony, Nagyvárad, Kolozsvár, Kassa, Újvidék s a kínai Tiencsini Idegen Nyelvi Egyetem).

2010-től részt vesz az év szava kiválasztásában és kihirdetésében. 2019-ben az ő ötletére valósította meg a Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport a Kárpát-medencei korrektorversenyt, amely azóta minden évben nagy közönséget vonz.

Munkatársai jó humorú, lelkiismeretes kollégának ismerik. Humánus vezető, aki beosztottjainak nem megközelíthetetlen főnöke, inkább atyai jó barátja kíván lenni. Hallgatóival toleráns, problémáikat megértő, ellenben tőlük igényesen követelő oktató. Segítőképző, az általa tehetségesnek tartott fiatalokat maximálisan támogató tanár. Sokszor szerepel a különböző médiafelületeken, a magánéletében azonban visszahúzó. A hozzá közel állók tudják róla, hogy három felnőtt fia és négy unokája van.

Hatvanadik születésnapján a nevükben is kívánunk neki még sok-sok alkotóévet, hogy hódolhasson hivatásának, a magyar nyelv újabb jelenségei szenvedélyes vizsgálatának, illetve legyen alkalma minél több színházi előadást látni és elemezni.

Szakirodalom

- Balázs Géza – Minya Károly 2005. A Magyar Nyelvstratégiai Kutatócsoport története (2000–2005). 176–188. In: Balázs Géza szerk.: *Jelentés a magyar nyelvről (2000–2005)*. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Balázs Géza – Minya Károly 2014. *Kettesnyelvünk. 100 anyanyelvi írás*. Inter Nonprofit Kft. Budapest.
- Kemény Gábor 2006. Minya Károly: Rendszerváltás – normaváltás. A magyar nyelvűvelés története, elvei és vitái 1989-től napjainkig. *Magyar Nyelvőr* 231–8.
- Minya Károly 2002. *Nyelvművelek, tehát vagyok? 100 anyanyelvi egyperces*. Nyíri Múzsza füzetek 7. Nyíregyháza.
- Minya Károly 2003. *Mai magyar nyelvújítás. Szókészletünk módosulása a neologizmusok tükrében a rendszerváltozástól az ezredfordulóig*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.
- Minya Károly 2006. *Rendszerváltás – normaváltás. A magyar nyelvűvelés története, elvei és vitái 1989-től napjainkig*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.
- Minya Károly 2007. *Új szavak I. Nyelvünk 1250 szava értelmezésekkel és példamondatokkal*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.
- Minya Károly 2011. *Változó szókincsünk: A neologizmusok több szempontú vizsgálata*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.
- Minya Károly 2014. *Új szavak II. Nyelvünk 800 új szava értelmezésekkel és példamondatokkal*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.
- Minya Károly 2014. *Kettesnyelvünk. 100 anyanyelvi írás*. Inter Nonprofit Kft. Budapest.
- Minya Károly 2019. *Új szavak III. nyelvünk 850 új szava értelmezésekkel és példamondatokkal*. Tinta Könyvkiadó. Budapest.
- Minya Károly 2022. *Színház és nyelv: 50 írás a kortárs magyar dráma nyelvhasználatáról*. Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága. Budapest.
- Szatmári István 2003. Minya Károly: Mai magyar nyelvújítás. Szókészletünk módosulása a neologizmusok tükrében a rendszerváltozástól az ezredfordulóig. *Magyar Nyelvőr* 338–40.
- Tuba Márta 2022. Minya Károly: Színház és nyelv. 50 írás a kortárs magyar dráma nyelvhasználatáról. *Magyar Nyelvőr* 520–1. <https://doi.org/10.38143/Nyr.2022.4.554>

Karádi Zsolt

főiskolai tanár

Nyíregyházi Egyetem Nyelv- és

Irodalomtudományi Intézet

E-mail: karadi.zsolt@nye.hu